

Frank McCourt

A young boy with blue eyes and brown hair is the central focus, sitting at a wooden desk in a classroom. He is sticking his tongue out playfully. He wears a grey and red patterned sweater over a light-colored collared shirt. In the background, two other children are visible, also sitting at desks, looking towards the camera with neutral expressions. The lighting is warm and natural, suggesting a window in the background.

LES CENDRES
D'ANGELA

PREMI PULITZER

El pare i la mare s'haurien d'haver quedat a Nova York, on es varen casar i on jo vaig néixer. En comptes d'això, varen tornar a Irlanda quan jo tenia quatre anys,, el meu germà, Malachy, tres; els bessons, Oliver i Eugene, amb prou feines tenien l'any, i la meva germana, Margaret, ja era morta.

Quan rememoro la meva infantesa em pregunto com vàrem poder arribar tan sols a sobreviure. Va ser, evidentment, una infantesa miserable: les infanteses felices no valen el vostre temps. Pitjor que la infantesa miserable habitual és la infantesa miserable irlandesa, i encara pitjor és la infantesa miserable irlandesa i catòlica.

Arreu, la gent presumeix i somica explicant les seves desgràcies, però no hi ha res de comparable amb la versió irlandesa: la pobresa, el pare alcohòlic, xerraire i dròpol; la mare pietosa i vençuda que gemega a la vora del foc; capellans pomposos; bèsties de mestres; els anglesos i les coses terribles que ens varen fer durant més de vuit-cents anys.

Per sobre de tot anàvem molls.

Sobre l'Oceà Atlàntic grans capes de pluja es reunien per pujar a poc a poc pel riu Shannon i instal·lar-se permanentment a Limerick. La pluja deixava la ciutat mullada des de la festa de la Circumcisió fins a Cap d'Any. Creava una cacofonia de tos aspra, raucs bronquials, raneres asmàtiques, gralls tísics. Convertia els nassos en fonts, els pulmons en esponges bacterianes. Feia aparèixer remeis a cabassos: per alleujar el catarro es bullien cebes amb llet ennegrida amb pebre; per a la congestió es feia una pasta amb farina bullida i ortigues, s'embolicava amb un drap i es feia petar, amb força, sobre el tòrax.

D'octubre a abril les parets de Limerick relluïen d'humitat. La roba mai no s'eixugava, els vestits de xeviot i els abrics de llana allotjaven coses vives, i de vegades en brotaven vegetacions misterioses. Als pubs, el vapor s'elevava dels cossos i de la roba humida per ser inhalat amb el fum de cigarretes i pipes, tot mesclat amb les emanacions rànies de la cervesa negra i el whiskey abocats a terra, i amb el toc de pixums que venia de les comunes de fora, on molts homes vomitaven la setmanada.

La pluja ens empenyia cap a l'església: el nostre refugi, la nostra força, el nostre únic lloc sec. A missa, a benedicció, a les novenes, ens arraulíem en colles humides, pesàvem figues amb la lletania del capellà, mentre el vapor tornava a elevar-se de la nostra roba i es barrejava amb la dolçor de l'encens, les flors i les espelmes.

Limerick tenia fama de pietosa, però nosaltres sabíem que només era per la pluja.

El pare, Malachy McCourt, va néixer en una masia a Toome, al comtat d'Antrim. Com el seu pare abans, va créixer de qualsevol manera, amb embolics amb els anglesos, o amb els irlandesos, o amb tots dos alhora. Va lluitar amb el vell IRA i per algun acte desesperat va acabar essent un fugitiu al cap del qual havien posat preu.

Quan jo era petit, em mirava el pare, els cabells escassos, les dents que li queien, i em preguntava per què algú podia donar diners per un cap com aquell. Quan tenia tretze anys, la mare del meu pare em va dir un secret:

—Quan era petitet, el teu pobre pare va caure de cap. Va ser un accident, després ja no va ser el mateix, i has de recordar que les persones que cauen de cap poden ser una mica peculiars.

A causa del preu pel cap sobre el qual havia caigut, varen haver de treure'l d'Irlanda amb un vaixell de càrrega que sortia de Galway. A Nova York, amb la Prohibició encara a tota marxa, va pensar-se que s'havia mort i que havia anat a l'infern pels seus pecats. Aleshores va descobrir les tavernes clandestines, i el seu cor s'alegrà.

Després de voltar i beure per Amèrica i per Anglaterra, somniava la pau per als seus anys de senectut. Va tornar a Belfast, que esclatà al seu voltant. Deia: «Maleïts siguin tots!», i xerrava amb les dames d'Andersonstown. Elles el temptaven amb delicadeses, però ell les rebutjava i es bevia el seu te. Ja ni fumava ni tocava l'alcohol, o sigui que quin sentit tenia res? Era l'hora d'anar-se'n, i va morir a l'hospital Royal Victoria.

La mare, de soltera Angela Sheehan, va créixer en un suburbi de Limerick amb la seva mare, dos germans, Thomas i Patrick, i una germana, Agnes. Mai no va conèixer el seu pare, que havia fugit a Austràlia setmanes abans que nasqués ella.

Després d'una nit de beure cervesa negra als pubs de Limerick, el seu pare arriba a ensopegades pel carreró cantant la cançó preferida:

*Qui ha llençat els pantalons a la sopa de la senyora Murphy?
Ningú no va contestar o sigui que ho va repetir més fort:
És una marranada irlandesa i fotré el tio
que ha llençat els pantalons a la sopa de la senyora Murphy.*

Està en plena forma i decideix que jugarà una estona amb el petit Patrick, que té un any. És una criatura preciosa. Estima son pare. Riu quan el pare el llança enlaire. Salta miralta, trenca una galta, i el llança enlaire, en la fosca, tan fosca que, ai Senyor, se li escapa el noi en baixar i el pobre Patrick cau de cap, fa un sorollet, gemega i es queda mut. L'àvia s'aixeca del llit d'un salt, carregada amb la criatura que duu a la panxa, la meva mare. Amb prou feines pot alçar el petit Patrick de terra. Fa un llarg gemec amb la criatura als braços i es tomba cap a l'avi.

–Vés-te'n. Fora. Si et quedes ni un moment més, agafaré la destral, boig borratxo. Per Déu, em penjaran per culpa teva. Vés-te'n.

L'avi aguanta com un home.

–Tinc dret –diu– a quedar-me a casa meva.

Ella se li acosta i ell es fon davant aquest tornado que duu una criatura esguerrada a les mans i una de sana que se li belluga a dins. Surt a empentes i rodolons de la casa, puja el carrer, i no s'atura fins que arriba a Melbourne, Austràlia.

El petit Pat, el meu oncle, mai no va tornar a ser el mateix. Va créixer una mica liró, amb la cama esquerra que anava per una banda i ell per l'altra. Mai no va aprendre ni a llegir ni a escriure, però Déu va beneir-lo d'una altra manera. Quan va començar a vendre diaris als vuit anys, sabia comptar millor els diners que el ministre d'Hisenda en persona. Ningú no sabia per què li deien Ab Sheehan, «l'Abat», però tot Limerick l'estimava.

Els problemes de la meva mare varen començar la nit que va néixer. Vet aquí la meva àvia al llit retorçant-se i panteixant amb els dolors del part, pregant a sant Gerard Majella, patró de les mares embarassades. Vet aquí la infermera O'Halloran, la llevadora, tota vestida amb la millor roba. És cap d'any i la senyora O'Halloran té pressa perquè aquesta criatura neixi i així ella pugui anar-se'n a les festes i a les celebracions.

–Empeny –diu a la meva àvia–, fes el favor, empeny. Jesús, Maria i Josep, si no t'afanyes, aquesta criatura no naixerà fins a l'any que ve, i a mi de què em servirà amb aquest vestit nou? Deixa estar sant Gerard Majella. Què pot fer un home per una

dona en un moment com aquest, encara que sigui un sant? A la merda sant Gerard Majella.

L'àvia dedica les pregàries a santa Anna, patrona dels parts difícils. Però la criatura no ve. La infermera O'Halloran diu a l'àvia:

–Prega a sant Judes, patró dels casos desesperats.

–Sant Judes, patró dels casos desesperats, ajudeu-me. Estic desesperada.

Gruny i empeny i apareix el cap de la criatura, només el cap, la meva mare, i toca mitjanit, l'Any Nou. A Limerick hi ha una erupció de xiulets, corns, sirenes, bandes de metall, gent que crida i canta «Feliç Any Nou; és l'hora dels adéus», i les campanes de totes les esglésies toquen l'àngelus i la infermera O'Halloran plora perquè no ha aprofitat el vestit nou, aquella criatura encara és allà dins i ella amb la roba de mudar.

–Faràs el favor de sortir, criatura?

L'àvia dóna una empenta molt forta i la criatura ja és al món, una nena preciosa amb els cabells negres i arrissats i els ulls blaus i tristos.

–Ai, Senyor –diu la infermera O'Halloran–, aquesta criatura ha nascut a cavall del temps, amb el cap a l'any nou i el cul al vell, o era el cap a l'any vell i el cul al nou? Haureu d'escriure al Papa, senyora, per saber en quin any va néixer aquesta criatura, i jo em guardaré el vestit per l'any que ve.

I varen batejar la nena Angela, per l'àngelus que va sonar a mitjanit, l'Any Nou, el moment de la seva arribada, i perquè a més era un angelet.

*Estima-la com quan era petita
tot i que sigui feble, vella i grisa.
Perquè mai no et faltarà l'amor de la mare
fins que estigui enterrada sota terra.*

A l'escola de Sant Vicenç de Paül, Angela va aprendre a llegir, a escriure i a sumar i restar, i en fer els nou anys ja havia acabat l'educació. Va provar de fer feines: de minyona, de donzella amb un barretet blanc per obrir portes, però no aconseguia fer la petita genuflexió que s'exigia, i la seva mare va dir:

–No hi tens la traça. Ets inútil del tot. Per què no te'n vas a Amèrica, on hi ha lloc per a tota mena d'inútils? Et pagaré el viatge.

Va desembarcar a Nova York just a temps pel primer Dia d'Acció de Gràcies de la Gran Depressió. Va conèixer Malachy

en una festa que feien Dan MacAdorey i la seva dona, Minnie, a l'avinguda Classon, a Brooklyn. A Malachy va agradar-li Angela, i ell a ella. Malachy feia fila d'averkonyit, la qual cosa li venia dels tres mesos que acabava de passar a la presó per segrestar un camió. Ell i el seu amic John McErlaine es varen creure el que els havien dit a la taverna clandestina: que el camió anava carregat fins al capdamunt de caixes de conserves de porc i mongetes. Cap dels dos no sabia conduir, i quan la policia va veure el camió que avançava a batzegades per l'avinguda Myrtle el va aturar. La policia va escorcollar el camió i es va preguntar per què algú devia voler segrestar un camió que contenia, no pas porc i mongetes, sinó caps de botons.

Amb Angela atreta per aquella fila d'averkonyit i Malachy sol després de tres mesos a la presó, per força havia d'haver-hi un tremolor de genolls.

Un tremolor de genolls és l'acte que es fa contra una paret, l'home i la dona de puntetes, i s'esforcen tant que els tremolen els genolls de l'emoció.

Aquell tremolor de genolls va deixar Angela en un estat interessant i, evidentment, se'n parlava. Angela tenia cosines, les germanes MacNamara, Delia i Philomena, casades, respectivament, amb Jimmy Fortune, del comtat de Mayo, i amb Tommy Flynn, de Brooklyn mateix.

Delia i Philomena eren dones voluminoses, amb molt de pitram, i ferotges. Quan avançaven per les voreres de Brooklyn, els éssers inferiors s'apartaven, hi havia respecte. Les germanes sabien què estava bé i sabien què estava malament, i qualsevol dubte es podia solucionar per l'Única i Sagrada Església Catòlica, Apostòlica i Romana. Sabien que Angela, sense casar, no tenia cap dret a trobar-se en un estat interessant, i que calia fer-hi alguna cosa.

I la van fer. Amb Jimmy i Tommy a remolc, marxaren sobre la taverna clandestina de l'avinguda Atlantic, on es podia trobar Malachy els divendres, que era el dia de la paga quan tenia feina. L'home de la taverna, Joey Cacciamani, no volia deixar entrar les dones, però Philomena va dir-li que si pretenia conservar el nas a la cara i la porta a les frontisses, valia més que obrís, perquè venien per un assumpte de Déu. Joey va dir:

–Val, val, irlandesos. Redéu! Problemes, problemes.

Malachy, a l'altra punta de la barra, empal·lidí, oferí a les pitreres un somriure feble, els oferí alguna cosa per beure. Varen resistir-se al somriure i menysprearen l'ofertament. Delia va dir:

–No sabem de quina mena de tribu d'Irlanda del Nord véns.

Philomena va dir:

–Hi ha la sospita que podries tenir presbiterians a la família, la qual cosa explicaria el que li vas fer a la nostra cosina.

Jimmy va intervenir:

–Au, va, au, va. No és pas culpa seva que hi hagi presbiterians en la seva família.

Delia va dir:

–Tu calla.

Tommy s'hi havia d'apuntar:

–El que li has fet a aquella pobra noia sense sort és una desgràcia per a la raça irlandesa i te n'hauries d'avergonyar.

–Ostres, me n'avergonyeixo –va dir Malachy–. De debò.

–Ningú no t'ha demanat que parlis –va tallar-lo Philomena–. Ja has fet prou mal amb la teva xerrameca, o sigui que tanca la boca.

–I mentre tens la boca tancada –va dir Delia–, som aquí per assegurar-nos que fas el que cal fer amb la nostra pobra cosina, Angela Sheehan.

Malachy va dir:

–Ostres, i tant, i tant. Cal fer el que cal fer i estaré molt content de pagar-vos a tots una ronda mentre tenim aquesta petita conversa.

–Agafa la ronda –va dir Tommy–, i fote-te-la pel cul.

Philomena va dir:

–Així que la nostra cosineta baixa a terra, tu te li tires al damunt. A Limerick tenim moral, saps?, moral. No som com conills d'Antrim, un lloc ple de presbiterians.

Jimmy va dir:

–No sembla pas presbiterià.

–Tu calla –digué Delia.

–I ens hem fixat en una altra cosa –continuà Philomena–, tens una manera de fer molt estranya.

Malachy somrigué:

–De debò?

–De debò –diu Delia–. Em sembla que és una de les primeres coses en què ens hem fixat, aquesta manera estranya de fer que tens, i ens causa una sensació molt molesta.

–És aquest mig somriure presbiterià –va dir Philomena.

–Ostres –va respondre Malachy–, només és el problema que tinc a les dents.

–Amb dents o sense, amb maneres de fer estranyes o sense, et casaràs amb la noia –va dir Tommy–. Enfilaràs el passadís del mig.

–Ostres –va dir Malachy–. Jo no tenia intenció de casar-me, sabeu? No hi ha feina, i no podria mantenir...

–Doncs et casaràs –va dir Delia.

–Pel passadís del mig –va dir Jimmy.

–Tu calla –va dir Delia.

Malachy va mirar com se n'anaven.

–Estic en un merder –va explicar a Joey Cacciamani.

–I tant –va fer Joey–. Si les veig aquestes que vénen per mi, em tiro al riu Hudson.

Malachy considerà l'embolic en què es trobava. Tenia uns quants dòlars de la darrera feina a la butxaca, i tenia un oncle a San Francisco o a algun altre dels San de Califòrnia. No estaria millor a Califòrnia, lluny de les mamelludes germanes MacNamara i dels marits malcarats? Sí, i tant, i es prendria un glop de whiskey irlandès per celebrar la decisió i la partença. Joey l'hi serví, i la beguda gairebé va arrencar el folre de la gola de Malachy. Anomenar això whiskey irlandès! Va dir a Joey que era un beuratge de la Prohibició que havia sortit del destil·lador del dimoni. Joey s'arronsà d'espatlles.

–Jo no sé res, només serveixo.

Tanmateix, era millor que no res, i Malachy se'n prendria un altre:

–I un per tu, Joey, i demana a aquells dos italians decents què volen, i què dius, home, és clar que tinc els diners per pagar.

Va despertar-se en un banc de l'estació de tren de Long Island, amb un policia que li picava les botes amb la porra, els diners de la fugida gastats, i les germanes MacNamara a punt per menjar-se'l viu a Brooklyn.

Per Sant Josep, un dia cru de març, quatre mesos després del tremolor de genolls, Malachy va casar-se amb Angela, i a l'agost va néixer la criatura. Al novembre Malachy va emborratxar-se i va decidir que ja era hora d'inscriure la criatura al registre. Va pensar que podria posar-li Malachy, com ell, però el seu accent d'Irlanda del Nord i el balboteig alcohòlic confongueren tant l'escrivent que simplement apuntà «Home» al certificat.

No fou fins a finals de desembre que dugueren «Home» a l'església de Sant Pau perquè el bategessin i li possessin el nom de Francis, en record del pare del seu pare i del meravellós sant d'Assís. Angela volia posar-li també un altre nom, Munchin, pel sant patró de Limerick, però Malachy va dir que ni mort. Cap fill seu no duria un nom de Limerick. Ja és prou difícil passar per la vida amb un sol nom. Posar noms compostos era un vici americà atroç i no et cal cap altre nom quan et bategen igual que l'home d'Assís.

Hi hagué un endarreriment el dia del bateig quan el padrí escollit, John McErlaine, va emborratxar-se a la taverna clandestina i es descuidà de les seves responsabilitats. Philomena va dir al seu marit, Tommy, que hauria de ser el padrí.

–L'ànima de la criatura està en perill –va dir.

Tommy abaixà el cap i remugà.

–D'acord. Seré el padrí, però no seré responsable si el nen creix com son pare ficant-se en mulladers i anant per la vida amb aquesta manera estranya de fer, perquè si ho fa ja se'n pot anar a veure en John McErlaine a la taverna.

El capellà va dir:

–Moltes gràcies, Tom, ets un home com cal, el millor que mai ha posat els peus en una taverna.

Malachy, que tot just en venia, va sentir-se insultat i volia discutir amb el capellà, sacrilegi sobre sacrilegi.

–Traieu-vos aquest alçacoll i ja veurem qui és més home.

Varen haver d'agafar-lo les mamelludes i els seus marits malcarats. Angela, mare recent, nerviosa, va oblidar que estava aguantant el nen i li va rellicar dintre de la font baptismal, una immersió total del tipus protestant. L'escolà que ajudava el capellà collí el noi de la font i el retornà a Angela, la qual sanglotà i va abraçar-lo, xop, contra el pit. El capellà rigué, va dir que mai no havia vist una cosa com aquella, que el nen era un baptista absolut i que no li calia cap sacerdot. Això va tornar a empenyar Malachy, i volia tirar-se al damunt del capellà per haver dit que el nen era alguna mena de protestant.

El capellà va dir:

–Calleu, home, sou a la casa de Déu.

I quan Malachy va dir «Una merda la casa de Déu», el varen treure al carrer Court perquè no es pot dir «merda» a la casa de Déu.

Després del bateig, Philomena va dir que tenia te i pernil i pastes a casa, allà mateix. Malachy va dir:

–Te?

I ella va respondre:

–Sí, te, o és whiskey el que vols?

Ell va dir que el te estava molt bé, però que primer havia d'anar a arreglar les coses amb John McErlaine, que no tenia la decència de complir les seves obligacions com a padrí.

–Només busques una excusa per córrer a la taverna –va dir Angela.

Ell va respondre:

–Déu és testimoni que la beguda és l'última cosa que tinc al cap.

Angela va posar-se a plorar.

–És el dia del bateig del teu fill i te n'has d'anar a beure.

Delia va dir-li que era un ésser fastigós, però que què es podia esperar d'algú d'Irlanda del Nord.

Malachy va passar la mirada dels uns als altres, va oscil·lar sobre els dos peus, es calà la gorra, embotí les mans a les butxaques, va dir «Ostres, sí», tal com fan als remots extrems del comtat d'Antrim, va girar cua, i s'afanyà carrer Court amunt cap a la taverna clandestina de l'avinguda Atlantic, on estava segur que l'omplirien de mam gratis per celebrar el bateig del seu fill.

A casa de Philomena, les germanes i els marits menjaven i bevien mentre Angela seia en un racó bressolant el nen i plorant. Philomena s'omplí la boca de pa i pernil i deia a Angela amb veu profunda:

–Això és el que et passa per ser tan ximpleta. Amb prou feines has desembarcat, i t'enamores d'aquell sonat. T'hauries d'haver quedat soltera i hauries d'haver deixat la criatura en adopció, i avui series una dona lliure.

Angela va plorar encara més i Delia prengué el relleu en l'atac.

–Calla, Angela, calla. La culpa només és teva per embolicar-te amb un borratxo del Nord, un home que ni sembla un catòlic, amb aquelles maneres estranyes... Jo diria que... aquell... Malachy té una tirada pel presbiterianisme. Tu calla, Jimmy.

–De tu –va dir Philomena–, m'asseguraria que no hi hagi més criatures. No té feina, i no en tindrà de la manera com beu. O sigui que... prou criatures, Angela. Em sents?

–Sí, Philomena.

Un any després va néixer un altre nen. Angela va batejar-lo Malachy, com el marit, i li donà un segon nom, Gerard, com el cunyat.

Les germanes MacNamara varen dir que Angela no era més que una conilla i que no volien saber-ne res més fins que recuperés el senderi.

Els marits hi estigueren d'acord.

Estic en un parc a l'avinguda Classon, a Brooklyn, amb mon germà Malachy. Ell té dos anys, jo en tinc tres. Som al balancí.

Amunt, avall, amunt, avall.

Malachy puja.

Jo en surto.

Malachy baixa. El balancí pica a terra. Ell crida. Té la mà a la boca i hi ha sang.

«Aï, Senyor. La sang és dolenta.» La mare em matarà.

I ja és aquí, intentant córrer per travessar el parc. La panxa tan grossa no la deixa córrer. Diu:

–Què has fet? Què li has fet al nen?

No sé què dir. No sé què he fet.

M'estira l'orella.

–Vés-te'n a casa. Vés-te'n al llit.

«Al llit? A meitat del dia?»

M'empeny cap a la porta del parc.

–Vés.

Cull Malachy i s'allunya pesadament.

L'amic del meu pare, el senyor MacAdorey, és davant del nostre edifici. S'està dret a la punta de la vorera amb la seva muller, Minnie, i miren un gos ajagut al desguàs. Hi ha sang per tot el voltant del cap del gos. És el color de la sang de la boca de Malachy.

Malachy té sang de gos i el gos té sang de Malachy.

Estiro la mà del senyor MacAdorey. Li dic que Malachy té sang com la del gos.

–Sí, és clar, Francis. Els gats també en tenen. I els esquimals. Tots la mateixa sang.

Minnie diu:

–Prou, Dan. Estàs embolicant la pobra criatura.

Ella m'explica que al pobre gosset l'ha atropellat un cotxe i que s'ha arrossegat des del mig del carrer abans de morir-se.

–Volia venir a casa, la pobra bestioleta.

El senyor MacAdorey diu:

–Val més que te'n vagis a casa, Francis. No sé què li has fet al teu germanet, però la mare se l'ha endut a l'hospital. Vés-te'n a casa, criatura.

–En Malachy es morirà com el gos, senyor MacAdorey?

Minnie explica:

–S'ha mossegat la llengua. No es morirà.

–Per què s'ha mort el gos?

–Era la seva hora, Francis.

El pis és buit i jo volto per les dues cambres: el dormitori i la cuina. El pare ha sortit a buscar feina i la mare és a l'hospital amb Malachy. Tant de bo tingués alguna cosa per menjar, però a la nevera no hi ha res més que fulles de col que floten en l'aigua del gel que ja s'ha desfet. El pare diu que mai no mengi res que floti en l'aigua, per la podridura que hi podria haver. M'adormo al llit dels pares i quan la mare em sacseja ja és gairebé de nit.

–El teu germanet dormirà una mica. Gairebé s'ha tallat la llengua. Va ple de punts. Vés a l'altra habitació.

El pare és a la cuina prenent te negre amb la seva tassota esmaltada de blanc. M'asseu a la falda.

–Pare, m'explicareu la història de Cu Cu?

–Cuchulain. Repeteix: Cu-hu-lin. T'explicaré la història quan diguis bé el nom. Cu-hu-lin.

Ho dic bé i m'explica la història de Cuchulain, que tenia un nom diferent quan era un noi: Setanta. Va créixer a Irlanda, on vivia el pare quan era jove, al comtat d'Antrim. Setanta tenia un bastó i una pilota i un dia va picar la pilota i va anar a parar a la boca d'un gos molt gros que era de Culain, i el va escanyar. Aleshores Culain va enfadar-se i va dir: «I ara què faré sense el meu gos gros que em vigila la casa i la muller i els meus deu fillets a més dels porcs, les gallines i les ovelles?»

Setanta va dir: «Em sap greu. Jo us guardaré la casa amb el meu bastó i la meva pilota i em canviaré el nom i em diré Cuchulain, el ca de Culain.» Ho va fer. Va guardar la casa i les regions que hi havia més enllà i es convertí en un gran heroi, El Ca de l'Ulster en persona. El pare deia que era un heroi més gran que Hèrcules o que Aquil·les, de qui els grecs sempre presumien, i que podia vèncer el rei Artús i tots els seus cavallers en una lluita justa, la qual cosa, evidentment, mai no es podia aconseguir amb un anglès.

Aquesta és la meva rondalla. El pare no pot explicar aquesta rondalla a Malachy o a cap altre nen d'aquí.

El pare acaba la rondalla i em deixa beure te. És amargant, però jo estic content allà, a la seva falda.

Malachy té la llengua inflada durant dies i amb prou feines pot fer sorolls, i no diguem parlar. Però encara que pogués, ningú no li faria cas perquè tenim dues criatures noves que va portar un àngel en plena nit. Els veïns diuen:

–Oooh, aaah, són uns nens preciosos, guaiteu quins ulls tan grossos.

Malachy s'està dret al mig de l'habitació, mirant tothom; s'assenyala la llengua i diu:

–Ac, ac.

Quan els veïns diuen «Que no veus que estem mirant els teus germanets?», ell plora, fins que el pare li dóna uns copets al cap.

–Amaga la llengua, fill, i vés a fora a jugar amb en Frankie. Apa.

Al parc explico a Malachy allò del gos que va morir-se al carrer perquè algú li va ficar una pilota a la boca. Malachy fa que no.

–No ac piootha. Coixe ac mathath gos.

Plora perquè la llengua li fa mal i amb prou feines pot parlar i és terrible quan no pots parlar. No em deixa que el gronxi. Diu:

–Em mathaàs com a baancí.

Fa que Freddie Leibowitz l'empenyi i està content, riu quan s'enfila fins al cel. Freddie és gran, té set anys, i li demano que m'empenyi. Diu:

–No, tu vas intentar matar el teu germà.

Intento fer anar el gronxador jo sol, però l'únic que faig és moure'm endavant i enrere i m'enfado perquè Freddie i Malachy se'n riuen perquè no sé gronxar-me. Són uns grans amics, ara, Freddie, de set anys, i Malachy, de dos. Riuen cada dia i la llengua de Malachy millora amb totes aquelles rialles.

Quan riu, li veus com són de boniques i petites les dentetes, i veus com li brillen els ulls. Té els ulls blaus, com la mare. Té els cabells daurats i les galtes rosades. Jo tinc els ulls marrons com el pare. Al mirall tinc els cabells negres i les galtes blanques. La mare explica a la senyora Leibowitz, del final del passadís, que Malachy

és el nen més feliç del món. Explica a la senyora Leibowitz del final del passadís que Frankie té les maneres estranyes de son pare. No sé què deuen ser les maneres estranyes però no ho puc preguntar perquè se suposa que no les estic escoltant.

M'agradaria poder gronxar-me fins al cel, també, fins als núvols. Podria volar per tot el món i ja no sentiria més els meus germans, Oliver i Eugene, que ploren de nit. La mare diu que sempre tenen gana. Ella també plora de nit. Diu que està esgotada de tenir-ne cura i de donar-los el pit i que canviar quatre nois és massa per a ella. Li agradaria tenir una nena per a ella sola. Donaria qualsevol cosa per una nena.

Sóc al parc amb Malachy. Jo tinc quatre anys, ell en té tres. Em deixa que el gronxi perquè no sap gronxar-se sol i Freddie Leibowitz és a l'escola. Ens hem de quedar al parc perquè els bessons dormen i la mare diu que està esgotada.

–Sortiu a jugar –diu– i deixeu-me descansar.

El pare és fora de casa buscant feina un altre cop, i de vegades torna fent olor de whiskey i cantant totes les cançons sobre els sofriments d'Irlanda. La mare s'enfada i diu que Irlanda se'n pot anar a la merda. El pare diu que guaita quin vocabulari davant dels nens, i la mare diu que es deixi estar de vocabulari, que el que vol és tenir menjar a taula, i no pas els sofriments d'Irlanda. Diu que va ser un dia trist el de la fi de la Prohibició, perquè el pare aconsegueix beguda escombrant els bars i aixecant barrils a canvi d'un whiskey o d'una cervesa. De vegades porta a casa restes del dinar que li han donat: pa de sègol, carn en conserva, conserves en vinagre. Posa el menjar sobre la taula, però ell beu te. Diu que el menjar és un daltabaix per al sistema i que no sap d'on traiem la gana. La mare diu:

–Tenen aquesta gana perquè la meitat del temps passen fam.

Quan el pare té una feina, la mare està alegre i canta:

*Tothom pot veure perquè volia el teu bes,
havia de ser així i el motiu és aquest:
Podia ser veritat, que algú com tu
pogués estimar-me, estimar-me a mi?*

Quan el pare porta a casa la primera setmanada, la mare està encantada de poder pagar a l'amable italià de la botiga de queviures, i pot tornar a caminar amb el cap dret perquè no hi ha res pitjor al món que deure i tenir obligacions amb algú. Neteja la cuina, renta les tasses i els plats, treu les molles i les miques de menjar de la taula, neteja la nevera i encarrega un bloc nou de gel a un altre italià. Compra un paper de vàter que ens podem endur a la comuna que hi ha al final del passadís i això, diu ella, és millor que els titulars del *Daily News*, que et deixen el cul negre. Escalfa aigua als fogons i es passa tot un dia en una gran banyera de llauna rentant-nos les camises i els mitjons, bolquers per als bessons, els dos llençols que tenim, les tres tovalloles. Ho estén tot a les cordes darrere l'edifici i podem mirar com la roba balla al vent i al sol. Diu que no vols pas que els veïns sàpiguen què tens quan ho rentes, però no hi ha res que es pugui comparar amb la dolçor de la roba eixugada al sol.

Quan el pare porta a casa la primera setmanada un divendres a la nit, sabem que el cap de setmana serà meravellós. El dissabte a la nit, la mare escalfa aigua i ens banya a la gran banyera de llauna, i el pare ens eixuga. Malachy es tomba i ens ensenya el cul. El pare fa veure que s'escandalitza i tots riem. La mare farà llet amb cacau i tots ens podem quedar llevats fins tard mentre el pare ens explica una història que s'inventa. L'únic que hem de fer és dir un nom, senyor MacAdorey o senyor Leibowitz del final del passadís, i el pare els farà remar riu amunt al Brasil, perseguits per uns indis amb el nas verd i espatlles de color coure. En nits així podem adormir-nos sabent que hi haurà un esmorzar d'ous, tomàquets fregits i pa fregit, te amb molta llet i sucre i, més tard, un gran àpat de puré de patates, pèsols i pernil, i un pastís que fa la mare, capes de fruita i crema sobre un pa de pessic xop de xerès.

Quan el pare porta a casa la primera setmanada i fa bon temps, la mare ens duu al parc. Seu en un banc i parla amb Minnie MacAdorey. Explica a Minnie històries de persones de Limerick, i Minnie li parla de persones de Belfast, i totes dues riuen perquè a Irlanda hi ha persones curioses, al Nord i al Sud. Després s'ensenyen cançons i Malachy i jo deixem estar els balancins i els gronxadors per seure amb elles al banc i cantar.

*Un grup de joves soldats una nit al campament
parlaven de les noies que tenien.
Tots estaven molt contents excepte un noi jove,*

*que estava abatut i trist.
Vine amb nosaltres, va dir un dels nois,
ben segur que n'hi ha una per tu.
Però Ned va fer que no i orgullós digué:
Estic enamorat de dues, i cada una és com una mare,
de cap de les dues mai no me'n separaré.
Perquè una és la meva mare, que Déu la beneeixi i l'estimi,
i l'altra és la meva promesa.*

Malachy i jo cantem aquella cançó i la mare i Minnie riuen tant de com Malachy fa una reverència i estén els braços cap a la mare al final de la cançó, que ploren. Dan MacAdorey passa per allà de tornada de la feina i diu que Rudy Vallee es comenci a preocupar pel concurs.

Quan tornem a casa, la mare fa te i pa amb melmelada, o puré de patates amb mantega i sal. El pare es beu el te i no menja res. La mare diu:

–Déu del Cel, com pots treballar tot el dia i no menjar?

Ell respon:

–Amb el te ja n'hi ha prou.

–T'espatllaràs la salut –diu ella.

I ell li torna a explicar que el menjar és un daltabaix per al sistema. Es beu el te i ens explica històries i ens ensenya lletres i paraules del *Daily News*, o es fuma una cigarreta, mira la paret, es passa la llengua pels llavis.

Quan fa tres setmanes que el pare té la feina, no porta el sou a casa. El divendres a la nit l'esperem i la mare ens dóna pa i te. Es fa fosc i els llums s'encenen a l'avinguda Classon. D'altres homes que tenen feina ja són a casa i sopen ous, perquè no es pot menjar carn en divendres. Se senten les famílies que parlen al pis de sobre i al de sota i al final del passadís, i Bing Crosby canta a la ràdio «Germà, pots deixar-me deu cèntims?».

Malachy i jo juguem amb els bessons. Sabem que la mare no cantarà «Tothom pot veure per què volia el teu bes». Seu a la taula de la cuina i parla sola, «I ara què faré?», fins que és tard i el pare puja les escales com pot cantant «Roddy McCorley». Obre la porta i ens crida:

–On són les meves tropes? On són els meus quatre guerriers?

La mare diu:

–Deixa estar els nois. Se n'han anat al llit mig afamats perquè tu t'has d'omplir la panxa de whiskey.

Arriba a la porta de l'habitació.

–Amunt, nois, amunt. Cinc cèntims per als que prometin morir per Irlanda.

*En les profunditats dels boscos canadencs ens vàrem conèixer fugitius d'una illa brillant.
Gran és la terra que trepitgem, però tanmateix
els nostres cors són amb la nostra.*

Amunt, nois, amunt. Francis, Malachy, Oliver, Eugene. Els Cavallers de la Branca Vermella, els Fenians, l'IRA. Amunt, amunt.

La mare és a la taula de la cuina, sanglotant; els cabells li pengen, molls; té la cara xopa.

–És que no pots deixar-los estar? –diu–. Jesús, Maria i Josep, no n'hi ha prou que arribis a casa sense ni un cèntim a la butxaca, i al damunt has de d'obligar els nens a fer el pallasso?

La mare ve cap a nosaltres.

–Torneu al llit –diu.

–Vull que estiguin llevats –replica el pare–. Els vull a punt per al dia en què Irlanda serà lliure des del centre fins al mar.

–No em facis empipar –diu ella–, perquè si ho fas serà un dia trist a casa de ta mare.

Ell es cala la gorra per tapar-se la cara i plora:

–La meva pobra mare, pobra Irlanda. Ostres, què podem fer?

La mare diu:

–Estàs ben sonat.

I ens fa tornar al llit.

Al matí del quart divendres de feina del pare, la mare li pregunta si aquesta nit vindrà a casa amb la setmanada o si s'ho tornarà a beure tot. Ell ens mira i fa que no amb el cap a la mare com dient «Ostres, no hauries de parlar així davant dels nens».

La mare no el deixa anar.

–T'ho estic preguntant. Vindràs a casa perquè tots puguem sopar una mica, o es farà mitjanit sense diners a la butxaca i cantant «Kevin Barry» i la resta de cançons tristes?

El pare es posa la gorra, entafora les mans a les butxaques dels pantalons, sospira i mira el sostre.

–Ja t'he dit abans que seré a casa –respon.

Aquell dia, més tard, la mare ens vesteix. Posa els bessons al cotxet i sortim als llargs carrers de Brooklyn. De vegades deixa

seure Malachy al cotxet quan es cansa de córrer al costat d'ella. A mi em diu que sóc massa gran per al cotxet. Jo li podria explicar que em fan mal les cames d'intentar mantenir el seu pas, però la mare avui no canta, i sé que no és el moment de parlar del meu mal.

Arribem a una gran portalada on hi ha un home dret en una cabina amb tot de finestres. La mare parla amb l'home. Vol saber si pot entrar al lloc on paguen als homes i potser li donarien una part de la setmanada del pare i així no s'ho gastaria als bars. L'home fa que no.

–Em sap greu, senyora, però si ho féssim tindríem la meitat de les mullers de Brooklyn que ens assaltarien. Hi ha molts homes que tenen el problema de la beguda, però no podem fer-hi res mentre es presentin a la feina serens i la facin.

Ens esperem a l'altra banda del carrer. La mare em deixa seure a la voravia amb l'esquena repenjada a la paret. Als bessons els dóna els biberons d'aigua ensucrada, però Malachy i jo ens hem d'esperar fins que el pare li doni diners i puguem anar a ca l'italià a buscar te i pa i ous.

Quan sona la sirena a dos quarts de sis, tot d'homes amb gorres i vestits amb granotes surten en munió per la portalada, amb les cares i les mans ennegrides de la feina. La mare ens diu que estiguem alerta per veure el pare, perquè ella amb prou feines hi veu a l'altra banda del carrer, de tan malament com té la vista. Hi ha dotzenes d'homes, després uns quants, després cap. La mare plora.

–Per què no l'heu vist? És que sou cecs o què?

Torna a l'home de la cabina.

–Esteu segur que no queda ningú a dins?

–No, senyora –respon–. Han sortit. No sé com deu haver passat sense que el veieu.

Tornem pels llargs carrers de Brooklyn. Els bessons aixequen els biberons i ploren demanant més aigua amb sucre. Malachy diu que té gana i la mare li diu que s'esperí una mica.

–El pare ens donarà diners i tots farem un bon sopar. Anirem a ca l'italià a buscar ous i farem torrades amb el foc de la cuina i hi posarem melmelada. I tant que sí, i serà bo i calentó.

A l'avinguda Atlantic és fosc i tots els bars que hi ha al voltant de l'estació de tren de Long Island estan plens de llum i soroll. Anem de bar en bar buscant el pare. La mare ens deixa a fora amb el cotxet mentre ella entra, o m'hi envia a mi. Són plens d'homes que fan soroll i d'olors ràncies que em recorden

el pare quan torna a casa amb la ferum dels whiskeys enganxada.

L'home de darrere la barra diu:

–Sí, noiet, què vols? No hauries d'estar aquí, eh que no?

–Busco el meu pare. El meu pare és aquí?

–No, noiet, i jo com ho tinc de saber? Qui és ton pare?

–Es diu Malachy i canta «Kevin Barry».

–Mal... què?

–Malachy.

–Malachy? I canta «Kevin Barry»?

Brama als homes del bar:

–Ei, nois, coneixeu un Malachy que canta «Kevin Barry»?

Els homes fan que no. Un diu que coneixia un tal Michael i que cantava «Kevin Barry», però que es va morir de l'alcohol que bevia a causa de les ferides de guerra.

El cambrer diu:

–Cony, Pete, no t'he pas demanat que m'expliquis la història del món, eh que no? No deixem cantar a ningú aquí. Porta problemes. Especialment amb els irlandesos. Deixa'ls cantar, i de seguida van a trompades. A més, no havia sentit mai un nom com aquest: Malachy. No, noi, aquí no hi ha cap Malachy.

L'home que es diu Pete m'acosta la gerra.

–Té, noi, fes un glop.

Però el cambrer diu:

–Què fots, Pete? Vols emborratxar el noiet? Torna-ho a fer, Pete, i sortirà i et trencarà el cul.

La mare prova tots els bars del voltant de l'estació abans de deixar-ho córrer. Es repenja en una paret i plora:

–Jesús, encara hem de caminar fins a l'avinguda Classon i tinc quatre nens morts de fam.

Em fa entrar de nou al bar on Pete m'ha ofert el glop a veure si el cambrer voldria omplir els biberons dels bessons amb aigua i potser una mica de sucre. Els homes del bar troben molt divertit que el cambrer ompli biberons, però és un home molt fort i els diu que callin. M'explica que les criatures haurien de prendre llet i no pas aigua, i quan li dic que la mare no té diners buida els biberons i els omple de llet.

–Digues a la mama que la necessiten per a les dents i els ossos. Si beuen aigua i sucre, seran raquítics. Digue-ho a la mama.

La mare està contenta de la llet. Diu que ja sap tot allò de les dents i els ossos i el raquitisme, però que qui demana no pot triar.

Quan arribem a l'avinguda Classon va directament a l'adrogueria italiana. Diu a l'home que aquesta nit el seu marit arriba tard, que probablement fa hores extres, i que si seria possible endur-se unes quantes coses i segur que ella el veurà demà.

L'italià diu:

–Senyora, vostè sempre paga la factura més tard o més d'hora, i en aquesta botiga pot agafar el que vulgui.

–Ui –respon ella–, no vull gaire cosa.

–El que vulgui, senyora, perquè sé que vostè és una dona honesta i té un gratat de criatures precioses.

Mengem ous i torrades i melmelada, tot i que estem tan cansats de caminar pels llargs carrers de Brooklyn que amb prou feines podem moure les barres o mastegar. Els bessons s'adormen després de menjar i la mare els posa al llit per canviar-los els bolquers. M'envia al final del passadís perquè esbandeixi els bolquers bruts al lavabo i així ella els podrà estendre perquè s'eixuguin i fer-los servir l'endemà. Malachy l'ajuda a rentar el cul dels bessons, tot i que ell també està a punt d'adormir-se.

Em fico al llit amb Malachy i els bessons. Miro la mare, a la taula de la cuina, fumant una cigarreta, bevent te i plorant. Vull aixecar-me i dir-li que aviat seré un home i treballaré al lloc de la gran portalada i arribaré a casa cada divendres amb diners per als ous i les torrades i la melmelada, i ella podrà tornar a cantar «Tothom pot veure perquè volia el teu bes».

La setmana següent el pare perd la feina. Arriba a casa aquell divendres, llença la setmanada sobre la taula i li diu a la mare:

–Estàs contenta ara? Voltes per la porta queixant-te i acusant-me, i em foten al carrer. Volien una excusa i tu els l'has donada.

Agafa uns quants dòlars de la setmanada i se'n va. Torna a casa tard, rugint i cantant. Els bessons ploren i la mare els calma i plora molta estona.

Passem hores senceres al parc quan els bessons dormen, quan la mare està cansada, i quan el pare arriba a casa amb la ferum del whiskey, bramant sobre Kevin Barry, penjat un matí de dilluns, o la cançó de Roddy McCorley.

*Carrer amunt pujava
somrient i orgullós i jove,
sobre la corda de cànem del coll*

*flotaven els rínxols d'or,
ni una llàgrima als ulls blaus,
alegres i brillants,
quan Roddy McCorley va a la mort
al pont de Toome avui.*

Quan canta, desfila al voltant de la taula, la mare plora i els bessons bramen amb ella.

–Vés-te'n a fora, Frankie, vés-te'n, Malachy. No podeu veure el vostre pare així. Quedeu-vos al parc.

No ens fa res anar al parc. Podem jugar amb les fulles que s'amunteguen a terra o ens podem gronxar l'un a l'altre, però aleshores arriba l'hivern a l'avinguda Classon i els gronxadors es glacen i ni tan sols es mouen. Minnie MacAdorey diu:

–Que Déu ajudi aquests pobres noiets. No tenen ni un guant entre tots dos.

Això em fa riure perquè sé que entre Malachy i jo tenim quatre mans, i un sol guant seria una ximpleria. Malachy no sap de què ric: no sabrà res fins que tingui més de quatre anys.

Minnie ens fa entrar i ens dóna te i farines amb melmelada. El senyor MacAdorey seu en una butaca amb la nova nena, Missie. Li aguanta el biberó i canta:

*Pica de mans, pica de mans,
fins que el pare arribi a casa
amb brioixos a la butxaca
només per a la Maisie.
Pica de mans, pica de mans,
fins que al pare arribi a casa,
perquè el pare té diners
i la mare no en té.*

Malachy intenta cantar la cançó, però jo li dic que pari, que és la cançó de la Maisie. Es posa a plorar i Minnie diu:

–Vinga, vinga. Sí que pots cantar la cançó. És una cançó per a totes les criatures.

El senyor MacAdorey somriu a Malachy i jo em pregunto quina mena de món és aquest en què tothom pot cantar les cançons dels altres.

Minnie diu:

–No arrufis el front, Frankie. Et fa la cara fosca, i Déu sap que ja és prou fosca tota sola. Algun dia tindràs una germaneta,

i li pots cantar aquesta cançó. Ostres, sí, tindràs una germaneta, ben segur.

Minnie té raó, i la mare aconsegueix el seu desig. Al cap de poc hi ha una altra criatura, una nena, i li diuen Margaret. Tots estimem Margaret. Té els cabells negres i arrissats i els ulls blaus com la mare i mou les manetes i fa sorollets com qualsevol ocell dels arbres de l'avinguda Classon. Minnie diu que hi hagué festa al cel quan varen concebre aquesta criatura. La senyora Leibowitz diu que mai no s'havien vist ulls com aquells, un somriure com aquell, tanta alegria.

–Em fa ballar –diu la senyora Leibowitz.

Quan el pare arriba a casa de buscar feina, agafa Margaret i li canta:

*En un racó fosc una nit de lluna
vaig veure un follet.
Amb gorra vermella i abric verd
i un gerret al costat.
Tic toc tic toc feia el martell
sobre una sabata minúscula.
Oh, ric de pensar que finalment l'havia atrapat
però el follet també reia.*

Volta per la cuina amb la nena als braços i li parla. Li diu com és de bonica amb els cabells negres i arrissats i els ulls blaus de la mare. Li explica que la durà a Irlanda i passejaran pels Glens d'Antrim, aquelles fondalades, i que nedaran al llac Neagh. Aviat trobarà feina, i tant, i ella tindrà vestits de seda i sabates amb sivelles platejades.

Com més canta el pare a Margaret, menys plora ella, i amb el pas dels dies fins i tot comença a riure. La mare diu:

–Guaita'l intentant ballar amb la criatura als braços, ell que té tan poca traça.

La mare riu i tots riem.

Els bessons ploraven quan eren petits i el pare i la mare feien «Aaaaah» i «Xxxxxt» i els donaven el biberó i els nens es tornaven a adormir. Però quan Margaret plora hi ha un sentiment agut de soledat i el pare salta del llit d'una revolada, l'agafa i l'abraça i balla lentament al voltant de la taula mentre li canta i fa sorolls com els d'una mare. Quan passa per davant de la finestra, per